

aanvullend ecologisch onderzoek

onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde natuurwaarden
ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen

ijzerman advies

ruimtelijke ordening & ecologie

locatie Riethorst, Geertruidenberg

rapportnummer 2009112

aanvullend ecologisch onderzoek

Locatie Riethorst, Geertruidenberg

rapportnummer 2009112

rapportnummer: 2009112

datum: 20 oktober 2009

opdrachtgever: WSG
Postbus 112
4930 AC Geertruidenberg

contactpersoon: mevr. L. Timmers

uitvoerder: © IJzerman advies
St. Josephstraat 126e
5017 GL Tilburg
Tel. 013-5821401
GSM 06-38506432
Mail sander@landschappers.nl
www.ijzermanadvies.com

projectleider: S.J. IJzerman

IJzerman advies is aangesloten bij het [Netwerk Groene Bureaus](#)

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Doelstelling	4
Gebiedsbeschrijving	5
huidige situatie	5
toekomstige situatie en benodigde ingrepen	5
Werkwijze	7
vleermuizen	7
Wet- en regelgeving	9
Resultaten	10
batdetectoronderzoek	10
Conclusie	11
Bronnen	12

Inleiding

Voor de locatie Riethorst te Geertruidenberg bestaan ontwikkelingsplannen.

In juni 2007 is een quick scan flora en fauna uitgevoerd voor de betreffende planlocatie. Hieruit kwam naar voren dat de geplande ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk strijdig zijn met beginselen van de Flora- en faunawet en dat in het kader hiervan aanvullend onderzoek noodzakelijk wordt geacht.

In deze rapportage worden de bevindingen van het aanvullend onderzoek gepresenteerd en worden de consequenties van de geplande ruimtelijke ingrepen ten aanzien van de Flora- en faunawet nogmaals beschouwd.

Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen. Indien er sprake is van een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet is voor de ingrepen een ontheffing vereist op grond van artikel 75c Flora- en faunawet.

Op basis van de uitgevoerde quick scan kwam naar voren dat nader onderzoek gedaan moest worden naar:

- vleermuizen (tabel 3; bijlage IV van de Habitatrichtlijn; Flora- en faunawet). Alvorens de sloop- of kapwerkzaamheden kunnen starten dient duidelijkheid te worden verkregen over de aanwezigheid van vleermuizen. Dit onderzoek dient plaats te vinden in de actieve periode van vleermuizen (april-mei tot augustus-september) en bestaat uit een aantal avond- en ochtendinspecties. Indien er vaste verblijfslocaties van vleermuizen worden aangetroffen in de bebouwing of in te kappen bomen is een ontheffing op de Flora- en faunawet noodzakelijk alvorens de sloop of kap kan aanvangen.

Het uitgevoerde onderzoek geeft antwoord op de vraag of er in het plangebied vaste verblijfs- of gebruikslocaties aanwezig zijn voor vleermuizen en in hoeverre er negatieve effecten optreden door de geplande ingrepen. Onder verblijfs- en gebruikslocaties worden voor vleermuizen ook voortplantingsplaatsen, leefgebieden, trek- en foerageroutes bedoeld.

Gebiedsbeschrijving

huidige situatie

Het plangebied is gelegen in het westen van de oude kern van Geertruidenberg, in het verlengde van de markt.

Het plangebied, nu bestaande uit een uitgebreid zorgcomplex met meerdere gebouwen en overige structuren en een aantal woningen in de noordwesthoek van het plangebied, zal in de toekomst mogelijk een andere inrichting krijgen. In het kader hiervan is bepaald welke van de bestaande te verwijderen structuren van belang zijn voor beschermde flora en fauna.

De bebouwing in het plangebied is zeer divers in structuur. De woningen aan de kloosterstraat zijn afkomstig uit de eerste helft van de vorige eeuw. Ze hebben een dak met dakpannen en zijn niet in het bezit van spouwmuren. De bebouwing van het zorgcomplex is grotendeels in het bezit van muren met spouwmuren, platte daken en heeft een wisselende bouwlagenstructuur.

Over het gehele terrein staan bomen en struiken ingeplant. In het zuidwesten ligt een vijver met riet en lisdodde begroeiing. Rondom de vijver ligt een aangelegd parkje met enkele bomen. Verder is het grootste deel van het terrein verhard in de vorm van wegen, binnenplaatsen en parkeerterrein.

Afbeelding 1: ligging plangebied (bron: Google Earth)

toekomstige situatie en benodigde ingrepen

Men is voornemens woningbouw te realiseren op de locatie. De aanwezige bebouwing dient te worden gesloopt en de aanwezige groenstructuren zullen worden verwijderd.

Werkwijze

vleermuizen

Er hebben een twee avondbezoeken en een ochtendbezoek plaatsgevonden.

Een inspectie van de gebouwen aan binnenzijde werd op basis van de batdetector onderzoek niet noodzakelijk geacht.

De avond- en ochtendbezoeken zijn onder te verdelen in drie onderzoeksrondes die samenhangen met specifieke activiteiten:

- ronde 1: april-mei: vaststellen aanwezigheid paarverblijfplaatsen grootoorvleermuizen
- ronde 2: mei - juli: vaststellen aanwezigheid kraam- en zomerverblijfplaatsen boom- en gebouwbewonende vleermuizen en vliegroutes
- ronde 3: augustus - september: vaststellen paarverblijfplaatsen boom- en gebouwbewonende vleermuizen

datum	temperatuur	omstandigheden	luchtdruk hPa	tijd
29 sep 2008	14 °C	onbewolkt, windstil, droog, vliegende insecten	1030	19:30 - 23:45
18 mei 2009	15 °C	licht bewolkt, windstil, droog, vliegende insecten	1017,1	21:00 - 0:30
25 jul 2009	18 °C	halfbewolkt, vliegende insecten	1012	04:00 - 08:00

Tabel 1: overzicht avond en ochtendbezoeken

Het onderzoek is gedaan op basis van zichtwaarnemingen en waarnemingen van het ultrasone geluid van vleermuizen met behulp van bat-detectors. Er is gebruik gemaakt van een heterodyne batdetector van het type Pettersson D100 en een heterodyne bat detector met time- expansion (Pettersson

Afbeelding 3 : gebruikte batdetectors Pettersson D100 (links) en D240x (rechts).

D240x). Van moeilijk determineerbare soorten kon het geluid worden opgenomen voor analyse achteraf.

Tijdens de avondbezoeken is in de schemering en duister (21:00 tot 0:30) speciaal gelet op in- of uitvliegende of rondvliegende dieren rond bebouwing en oudere bomen. De meeste vleermuizen verlaten hun verblijfplaats vlak na zonsondergang of in de anderhalf uur daarna. Daarnaast is gekeken naar vleermuisactiviteit in de nabije omgeving. De weersomstandigheden waren op alle drie de bezoeken geschikt voor vleermuis-onderzoek (droog, geen wind en temperatuur boven de 10°C). Er waren vliegende insecten aanwezig rond straatverlichting en boven begroeiing.

Tijdens het ochtendbezoek is eveneens gezocht naar in- of uitvliegende of zwermende dieren.

Daarnaast is getracht foerageergebieden en trekroutes te registreren en zodoende de functie van het plangebied voor vleermuizen in kaart te brengen.

Bij de uitvoering is het recente protocol van 2 april 2009 voor vleermuizenonderzoek aangehouden (GAN, VZZ, NGB).

In de vooravond is bij ieder bezoek het gebied visueel bij licht onderzocht. Alle mogelijke holtes en ruimtes zijn hierbij gecontroleerd.

Wet- en regelgeving

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen genieten strikte bescherming onder de Flora- en faunawet. De wet is aangevuld met een Algemene Maatregel van Bestuur met betrekking tot artikel 75 aangaande de vrijstellingen van de verbodsbepalingen.

Alle inheemse soorten vleermuizen en vogels zijn opgenomen in tabel 3 van bijlage 1 van de AMvB en zijn daarmee strikt beschermd. De wet kent ten aanzien van deze soorten een zorgplicht en verbodsbepalingen.

De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee tenzij'-beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is een uitzondering. De wet vereist dat zorgvuldig met dieren wordt omgegaan, de zogeheten 'zorgplicht'.

Voor inheemse diersoorten zijn er, naast de zorgplicht ook verschillende verbodsbepalingen van toepassing, beschreven in art. 9 t/m 12 van de Flora- en faunawet.

Het is ondermeer verboden verblijfplaatsen van vleermuizen, ook als die alleen periodiek gebruikt worden, te verwijderen, te vernietigen of ongeschikt te maken.

Het is eveneens verboden de functionaliteit van een vaste rust- of verblijfplaats aan te tasten door aantasting van essentiële vliegroutes en/of foerageergebieden.

Voor soorten van de Flora- en faunawet die in tabel 3 worden genoemd, kan na een uitgebreide toets een ontheffingsaanvraag ingediend worden om die activiteiten toch uit te mogen voeren.

Het verlenen van een ontheffing is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Resultaten

batdetectoronderzoek

Samengevat over de drie bezoeken kan het volgende worden gesteld:

Er zijn jagende Gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*) en Laatvliegers (*Eptesicus serotinus*) waargenomen langs de westkant van het plangebied, rondom straatverlichting aan de Kloosterstraat en de Burgemeester Meijerstraat. Het ging hierbij nooit om meer dan drie dieren per waarneming.

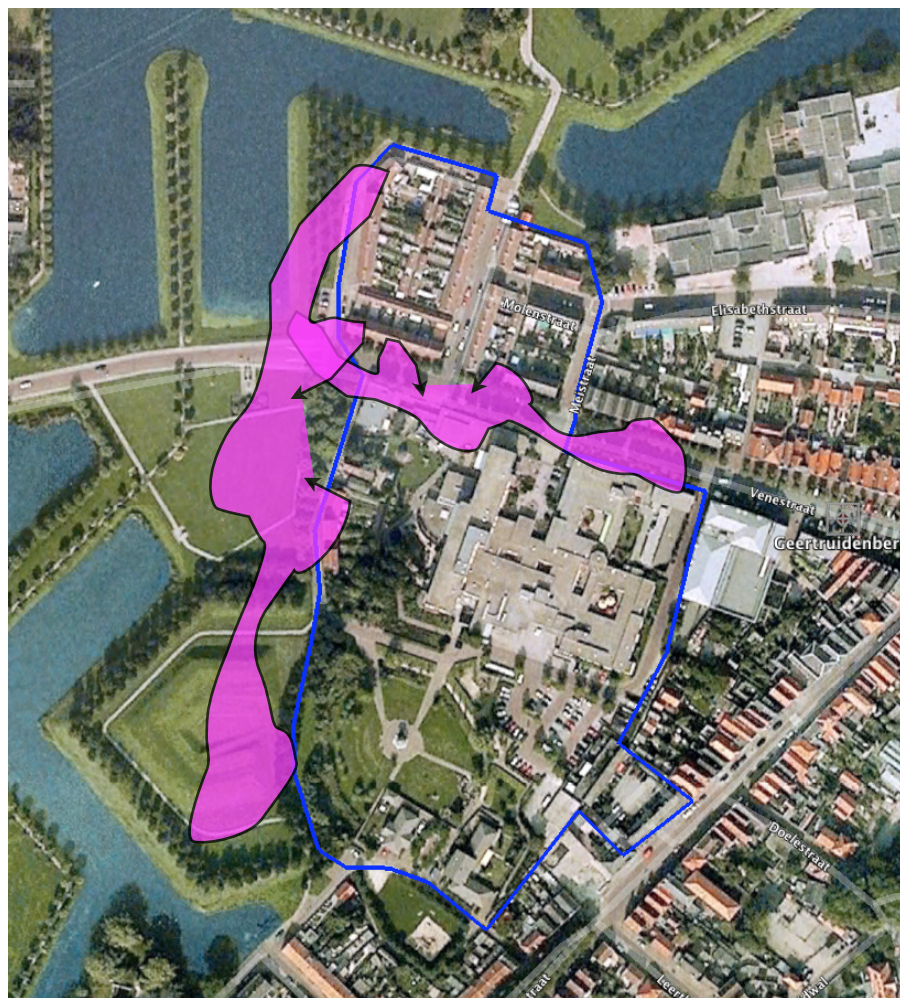
De beweging van de dieren is eerder gericht op de beplanting van de vestingwallen, dan op de bebouwing of de beplanting hieromheen.

Ook zijn er jagende dieren aangetroffen rondom de straatverlichting van de Venestraat. Op het binnenterrein van de Riethorst zijn geen dieren waargenomen.

Zwermdende of uitvliegende dieren zijn niet aangetroffen op de planlocatie.

Tijdens de drie veldbezoeken zijn foeragerende Gewone dwergvleermuizen en Laatvliegers waargenomen. Eenmaal werd een hoog overvliegende Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) waargenomen.

Dit dier vloog in oostelijke richting en is enkel in mei waargenomen.

Afbeelding 4 : foeragerende Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger

Er is geen aantoonbaar functioneel gebruik van de te slopen bebouwing of groenstructuren op de planlocatie waargenomen.

Conclusie

Op en rondom de planlocatie zijn fouragerende Gewone dwergvleermuizen en Laatvliegers waargenomen. Er zijn echter geen vaste rust-, verblijfs-, overwinterings- en voortplantingslocaties van vleermuizen aangetroffen. Uitvliegende of zwermende dieren zijn niet waargenomen.

Ook zijn er geen sporen die hierop duiden, aangetroffen op de planlocatie. Zowel de inspectie aan buitenzijde met het sporenonderzoek als de avond- en ochtendbezoeken met batdetector, wijzen hierop.

Het plangebied zelf heeft geen substantiële functie als foerageergebied voor vleermuizen.

Ook liggen er geen te verwijderen lijnvormige landschapselementen op de planlocatie zelf die van belang zijn als ondersteuning voor vaste vlieg- trekroutes.

Ruimtelijke ingrepen in het plangebied hebben door het ontbreken van vaste verblijfs- en gebruiksplaatsen voor vleermuizen geen nadelige effecten op de instandhouding van de lokale populaties. Een ontheffing op de Flora- en faunawet is derhalve niet vereist.

Bronnen

www.brabant.nl

www.natuurloket.nl

www9.minlnv.nl

www.ravon.nl

Boye, P. et al., *Fledermäuse und Fledermausschutz in Deutschland*, Bundesamt für Naturschutz, Bonn, 1999.

Broekhuizen, S., et al., *Atlas van de Nederlandse Zoogdieren*, KNNV, Utrecht, 1992.

Diepenbeek, A. van, *Veldgids diersporen*, KNNV, Utrecht, 1999.

Dietz, C. et al., *Handbuch der Fledermäuse Europas und Nordwestafrikas*, Kosmos, 2007.

Dietz, M. et al. *Von Fledermäusen und Menschen*, Bundesamt für Naturschutz, Bonn, 2002.

Janssen, R. en J. Buys, *Inventarisatie van vleermuizen op kerkzolders, een handleiding*, 2001.

Kapteyn, K., *Vleermuizen in het landschap*, Schuyt & Co, 1995.

Limpens, H., et al., *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*, KNNV, Utrecht, 1997.

Simon, M. et al. *Ecology and Conservation of Bats in Villages and Towns*, Bundesamt für Naturschutz, Bonn, 2004.

Twisk, P., et al., *Zoogdieren van West-Europa*, KNNV, Utrecht, 1994.

Twisk, P. en H. Limpens, *een thuis voor de vleermuis*, Provincie Noord-Brabant, Den Bosch, 2006.